

7. Міжнародне законодавство про охорону праці. Конвенції та рекомендації МОП. – Київ, 1998.
8. Міжнародний стандарт OHSAS 18001 : 2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги.
9. Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.
10. Пістун А. І. Охорона праці в галузі освіти (фізична культура і спорт) : Навчальний посібник / А.І. Пістун, І.П. Пістун, Н.П. Тубальцева. – Суми: Університетська книга, 2009. - 444 с.
11. Пістун І. П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. - 3-тє вид., перероб. і доп. / І.П. Пістун, Ю.В. Кіт, Л.А. Катренко. – Суми: Університетська книга, 2009.- 395 с.
12. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
13. Tkachuk K.N. Osnovy ohorony praci : pidruchnyk. – 2 vydannja, dopovnene I pereroblene / K.N. Tkachuk, M.O. Halimovskiy, V.V. Zacarniy, D.B.Zerkalov, R.B. Sabarno, O.I.Polukarov, B.S.Kozjakov, L.O.Mituk; za red. K.N. Tkachuka i M.O.Halimovskogo. – K. : Osnova, 2006. – 448 s.
14. Tretjakov O.V. Ohorona praci: Navchalnyi posibnyk z testovym kompleksom na CD / za red. K.H. Tkachuka/ O. V. Tretjakov, V.V. Zacarniy, V.L.Bezsonnyi – K.: Znannja, 2010. – 167 s.
15. Shuibov O.K. Lekcii z ohorony praci : navch. posib. / O.K. Shuibov. – Ugorrod: Ugorodskiy nacionalnyi universytet, 2006. – 94 s.

УДК 378.1..37.037

**Веселовський А. П., Ильчишин І. П., Ніконець А. В.
Дрогобицький державний педагогічний Університет імені Івана Франка**

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ФАКУЛЬТЕТАХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті розглядається формування професійно значущих знань, умінь і навичок під час навчально-тренувального процесу, які лежать не тільки в основі успішного оволодіння знаннями, але і в основі професійно – практичної підготовки до майбутньої педагогічної професії, визначено критерії досягнення освітньо-виховних цілей і завдань підготовки майбутнього фахівця.

Ключові слова: майбутній фахівець фізичного виховання, структура професійної готовності, компоненти готовності фахівця.

Веселовский А. П., Ильчишин И. П., Никонец А. В. Формирование профессионально-педагогической компетентности будущего специалиста по физическому воспитанию на факультетах физического воспитания. В статье рассматривается формирование профессионально значимых знаний, умений и навыков во время учебно-тренировочного процесса, которые лежат не только в основе успешного овладения знаниями, но и в основе профессионально - практической подготовки к предстоящей педагогической профессии, определены критерии достижения образовательно-воспитательных целей и задач подготовки будущего специалиста.

Ключевые слова: будущий специалист физического воспитания, профессиональной готовности, компоненты готовности специалиста.

Veselovskiy A. P., Ilchysyn I. P., Nikonets A. V. Formation of professional and pedagogical competence of future specialists in physical education physical education department. The article deals with the formation of professionally relevant knowledge and skills during the training process, which are not only based on the successful mastery of knowledge, but also on professional – practical preparation for future teaching profession, the criteria for achieving educational goals and educational objectives training of future specialists. Modern requirements for training future teachers of physical culture in education informatization. Reveals that in the conditions of modern advanced information technologies in education are new requirements for training future teachers of physical culture. Specified skills expected from a modern teacher of Physical Education. Shows that the use of information technology in the field of physical education optimizes the educational process. We consider the principles of training future teachers of physical education in the new environment. Outlined the current state of training future teachers of physical training in higher educational institutions of Ukraine, the basic directions of implementation of pedagogical techniques, including innovative in the process of training. The paper emphasized the need for systematic innovation, new educational technologies, implementing new target instruction, content updates, the latest forms, tools, training methods, introduction of updated technological, scientific and educational materials in the educational process of higher educational institution for training future teachers of physical education .

Key words: future specialist physical education, the structure of professional readiness, preparedness components specialist.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема підвищення рівня якості у професійній підготовці в галузі фізичного виховання є актуальною у зв'язку з динамічно реалізованим процесом модернізації діяльності основних соціальних інститутів суспільства, до яких належить система освіти України. Знаходять сенс нові форми, структура, зміст та напрямки у професійній підготовці кадрів, серед яких особливе значення набуває професійна діяльність фахівців. До них у першу чергу можна віднести фахівців, які у зв'язку з появою нових видів спорту, спортивних напрямків потрібна додаткова професійна підготовка в аспекті реалізації компетентного підходу. Формування інноваційних основ професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає створення моделі, яка дозволяє реалізувати умови для професійної

підготовки фахівців у галузі фізичного виховання. Готовність фахівця до реалізації інноваційної підготовки студентів – спортсменів припускає створення інноваційної системи професійної підготовки майбутніх вчителів-тренерів, заснованої на моделі їх саморозвитку, яка дозволяє реалізувати умови для ефективної професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Поняття «готовність фахівця» розглядається науковцями як інтеграційна характеристика мотивації до виду діяльності, професійних знань і умінь, педагогічної інноватики, особистісних якостей і творчих здібностей [1]; як здібність до продуктивної реалізації отриманих знань, умінь, навичок, а також дієвий стан, який активізує діяльність і дає можливість приймати самостійні рішення під час незвичайних ситуацій [3]; як риса особистості [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійно-педагогічна компетентність майбутнього фахівця з фізичного виховання аналізується науковцями з погляду цілісного явища, інтегральної ознаки, якісного утворення, що включає до свого складу наявність професійних знань, умінь та навичок, здатність до життєдіяльності на засадах здорового способу життя, формування і розвиток специфічних здібностей, зацікавленості фахівця в передачі своїх знань іншим, позитивного ставлення до даного виду діяльності, розвиток умінь оволодіння способами та прийомами навчання й виховання, розвиток самоконтролю й самооцінки своєї діяльності. У науковій літературі також існують розбіжності у визначенні компонентів у структурі професійно-педагогічної компетентності, а також їх змісту. Учені вважають, що структура професійно-педагогічної компетентності майбутніх фахівців формується під впливом зовнішніх і внутрішніх умов, а кожен компонент має свій специфічний зміст [2]. На думку ряду вчених, компетентний педагог – це такий фахівець, який володіє ґрунтовними знаннями з будь-якого предмета шкільного курсу навчання. Ш. Амонашвілі розглядає педагогічну діяльність як творчий процес. В. Бондар вважає, що компетентний учитель організує педагогічну діяльність так, щоб вона була спрямована на отримання усвідомленого результату. М. Коломієць розглядає компетентність як сукупність знань, умінь, навичок, які потрібні для успішного виконання його функцій навчання, виховання, розвитку особистості дитини. А. Орлов у теорії та практиці професійної діяльності вчителя виділяє основні компоненти професійно-педагогічної компетентності: етичні установки вчителя, систему психолого-педагогічних знань, систему знань у сфері свого предмета, загальну ерудицію, засоби розумових і практичних дій, професійно-особистісні якості. На думку В. Синенка, варто розрізняти професійну підготовку фахівця та його професійну компетентність. Перше – це процес оволодіння потрібними знаннями та навичками, друге – результат цього процесу. За аналізом праць науковців можна визначити такі ключові компоненти професійної компетентності: інформаційна компетентність; комунікативна компетентність; продуктивна компетентність; автоматизаційна компетентність; моральна компетентність; психологічна компетентність; предметна компетентність; соціальна компетентність; математична компетентність; особисті якості вчителя.

Отже, поняття «компетенції та компетентності» значно ширші за поняття «знання, уміння, навички», тому що охоплюють:

- спрямованість особистості (мотивацію);
- здібності особистості до подолання стереотипів, відчуття проблеми, прояв принциповості, гнучкості мислення;
- характер особистості – самостійність, цілеспрямованість, вольові якості.

Слід зазначити, що сучасні науковці здатні розглядати професійну компетентність фахівця як сукупність трьох складових компонентів – предметно-технологічного, психолого-педагогічного, загальнокультурного.

З огляду на зазначене можна стверджувати, що під професійною компетентністю педагога слід розуміти таку пошукову діяльність учителя, коли на основі бази знань, умінь, навичок та усвідомленого розуміння своєї ролі в суспільстві, безперервного самовдосконалення й саморозвитку особистості він забезпечує оптимальний варіант організації навчально-виховного процесу з метою формування творчої особистості. На нашу думку оволодіти педагогічною майстерністю може кожен педагог за умови цілеспрямованої роботи над собою. Вона формується на основі практичного досвіду.

Формулювання мети та завдань роботи. Підготовка компетентного професійно-підготовленого фахівця фізичного виховання, суб'єктної взаємодії компетентності у поєднанні з принципами активності цілісності взаємодії. Забезпечення майбутніх фахівців з фізичного виховання теоретичними знаннями. Формування умінь і компетенцій. Забезпечення активної реалізації сформованих компетенцій у навчально-виховній діяльності, та змісті професійної підготовки студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під професійно-педагогічною компетентністю майбутніх фахівців фізичного виховання ми будемо розуміти інтегративну, особистісну характеристику майбутнього фахівця, яка відображає його мотивацію до майбутньої професійної діяльності, ступінь засвоєння професійних теоретичних та методичних знань, рівень практичної підготовки (володіння вміннями та навичками), професійно значущих особистісних якостей та, відповідно до вимог професійної діяльності, рівень фізичної підготовленості та стану здоров'я. Теоретичний аналіз проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання дав змогу виділити такі структурні компоненти готовності фахівців із фізичного виховання: мотиваційний, особистісний, когнітивно-діяльнісний та здоров'я зберігаючий. Розглянемо більш детально виділені нами компоненти професійної готовності майбутнього фахівця фізичного виховання.

Мотиваційний компонент. Він визначається мотиваційно-ціннісним ставленням до майбутньої професійної діяльності, установкою на реалізацію особистісної орієнтованої взаємодії, потребою для розвитку в здоровому способі життя, який становить ядро і є логічною підставою особистості фахівця, що визначає його соціальну і професійну позиції. На сучасному етапі розвитку суспільства особливо зросла потреба в цілеспрямованій діяльності зі збереження і зміцнення здоров'я майбутніх фахівців і підвищення їхньої професійної компетентності у сфері здоров'я збереження. Тобто в майбутніх фахівців фізичного виховання необхідно формувати динамічний стереотип діяльності і поведінки, що сприяє здоровому способу життя і визначає дбайливе ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих людей. Доведено, що здоров'я людини на 60-70% залежить від соціальних чинників. Для студентів такими є діючі освітні технології, стиль та особистий приклад роботи викладачів, реалізація установки на потребу в здоровому способі життя. Треба особливо наголосити на тому, що актуальним є створення здоров'я зберігаючого простору в педагогічних навчальних закладах, тому що саме в них можна довести до свідомості цінності здорового способу життя з цією метою, щоб у майбутньому вони могли формувати основи культури здоров'я.

Ми вважаємо, що студентський вік характеризується щонайвищою соціальною активністю, високим рівнем пізнавальної мотивації, що і створює сприятливі передумови для формування і самого здоров'я, і потреби в здоровому способі життя.

Упевнені, виховання культури здоров'я майбутнього педагога зараз є пріоритетним напрямком у професійній підготовці фахівців фізичного виховання. Під культурою здоров'я майбутніх фахівців фізичного виховання ми розуміємо не тільки інформованість студента у сфері здоров'я збереження, що досягається в результаті навчання, а й практичне втілення потреби вести здоровий спосіб життя, піклуватися про власне здоров'я і здоров'я оточуючих, а також мати оптимальний рівень фізичної підготовленості. Треба зазначити, що вищеназвані привілеї в цьому напрямку має факультет фізичного виховання, де більшість дисциплін сприяє формуванню у студентів потреби займатися фізичними вправами на різних професійних рівнях, а багато викладачів факультету в минулому займалися спортом на професійному рівні і мають звання майстрів спорту, спортивні розряди I—III рівнів. Ми наголошуємо на тому, що випусник із вищою професійною освітою повинен мати високий рівень фізичної підготовленості, володіти уміннями і навичками фізичного вдосконалення, повинен бути готовий до забезпечення охорони життя, власного здоров'я, оточуючих, здійснення здоров'я зберігаючих функцій, керівництва фізкультурно-оздоровчою діяльністю. За час навчання у вищому навчальному закладі викладачі повинні не тільки озброїти студента знаннями у сфері здоров'я збереження, а й сформувати в нього ціннісні орієнтири, у тому числі потребу у підвищенні рівня власного здоров'я і здоров'я своїх вихованців, а також сприяти вдосконаленню власного рівня фізичної підготовленості.

Спортивна спрямованість студентів, що займаються спортом, повинна викликати інтерес до фізкультурно-педагогічної діяльності, бажання зробити сильними, бадьорими, здоровими інших людей, зокрема дітей. Функцію стабілізації і стимулювання фізичної активності виконує компонент індивідуального досвіду, зберігаючи і закріплюючи результати рухової діяльності. Саме в компоненті індивідуального досвіду локалізується механізм розвитку фізичної активності, її цілеспрямованої зміни на основі закріплення результатів взаємодії з педагогом. Саме такі умови створені на факультеті фізичного виховання у Дрогобицькому державному педагогічному університеті. Особистісний компонент. Цей компонент включає комунікативну компетентність, тобто емпатійні і перцептивні навички, здатність встановлювати емоційно позитивний контакт в різних видах діяльності і діяти не тільки на основі «афективного розуміння», а й з позиції дитини, відповідним чином змінюючи свою поведінку у відповідь на його реакцію, вміння створювати сприятливу емоційну атмосферу, у думках ставити себе на місце дитини, виявляти гнучкість у вирішенні конфліктних ситуацій, переконливо відстоювати свою точку зору, вміння управляти своїми діями та діями дитини, вміння налаштовувати дітей на виконання завдань, вміння зацікавити і залучити дітей до занять фізичною культурою та спортом, встановлювати контакт із членами колективу, брати участь у суспільному житті колективу; творчо підходити до вирішення педагогічних завдань, здатність діяти, вміння оцінювати власні дії, уміння займатися самовдосконаленням у своїй фаховій діяльності. Рефлексія спрямована на осмислення своїх власних дій, їх цілей, змісту, методів, результату, причин і наслідків, тобто на самопізнання шляхом самоспостереження, самоаналізу.

Когнітивно-діяльнісний компонент. Він включає рівень теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання. З метою визначення критеріїв вимірювання знань слід, перш за все, позначити їх межі. Вони можуть бути окреслені в рамках навчальної дисципліни або системи навчальних курсів. На наш погляд, доцільним є вибір меж знань у рамках системи навчальних курсів. Це дає можливість охоплення як базових, так і варіативних компонентів знань. Іншим підходом до оцінювання знань є вибір їх виду. Дотримуючись загальнотеоретичних уявлень у цьому питанні, ми виділяємо загальнонаукові і професійні знання. Оскільки в професійних знаннях фокусуються і методологічні, і загальнонаукові, тому доцільно зосередити увагу на оцінюванні професійних знань.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Ми вважаємо, що одним із головних завдань вищого навчального закладу, який готує майбутніх фахівців фізичного виховання, є формування суб'єкта професійної діяльності, який здатен постійно підвищувати рівень власного здоров'я, його потенціал, засвоювати знання з організації власної фізичної активності та суспільної фізкультурної практики. Особливо ми наголошуємо на тому, що вдосконалення та оптимізацію процесу підвищення рівня фізичної підготовленості фахівця з фізичної культури слід розглядати як основу формування професійно значущих навичок, без яких досягнення вершин професійної готовності неможливе навіть теоретично. Структурними компонентами професійно-педагогічної компетентності майбутнього фахівця з фізичного виховання визначено: мотиваційний (сформованість інтересу і потреб до майбутньої професійної діяльності, у здоровому способі життя); когнітивно-діяльнісний (професійні знання, вміння та навички); особистісний компонент (професійно значущі якості особистості); здоров'я зберігаючий (стан фізичного здоров'я, рівень функціональної підготовленості організму). Для подальших досліджень з цієї проблеми вважаємо за потрібне вивчати етапи формування професійної готовності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту в умовах університетів фізичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вільчковський Е. С. Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е. С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 – 2002: Збірник наук. праць до 10-річчя АПН України. – Харків : ОВС, 2002. – С. 301 – 309.
2. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в нових умовах / І. Б. Гринченко // Вища освіта України : теоретичний та науково-методичний часопис. - К. : Гнозис, 2011. - Дод. 3. - Т. 7. - С. 84-93.
3. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в Європі й Україні / І. Б. Гринченко // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. статей. - Ялта : РВВ КГУ, 2012. - Вип. 35. - Ч. 2. - С. 176-184. - (Серія «Педагогіка і психологія»).
4. Данилко М. Т. Мотиваційно-ціннісне ставлення майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності // Сб. наукових трудов под ред. Ермакова С. С. - Харьков: ХХПІ, 2000.-№ 2.-С.46-50.
5. Сергієчко Л. П. Інноваційний зміст системи підготовки спеціалістів фізичного виховання і спорту / Л. П. Сергієчко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2003. – № 3 – 4. – С. 22 – 23.
6. Овчарук О. В Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – С. 7-24

7. Vilchkovskyy, E S. (2002), "Professional orientation of training in physical education", *Zbirnyk naukovykh prac of Pedagogical Sciences of Kharkov, Ukraine*. pp. 301-309.
8. Grinchenko, I. B. (2011), "Training future teachers of physical education in the new environment", *Journal Higher education Ukraine: theoretical and scientific-methodical*. - KV: gnosis, Ext. 3. – Vol. 7, pp. 84-93.
9. Grinchenko, I. B. (2012), "Training future teachers of physical education in Europe and Ukraine", *Problems of modern teacher education: Coll. articles*. - Yalta: RIO CHP. – Vol. 35, pp. 176-184.
10. Danylo, M. T (2000), "Motivational-value treatment of future teachers of physical education for professional careers", *Kharkiv. Ukraine*. no.2, pp.46-50.
11. Serhiychko, L. P. (2003), "Innovative content specialists training system of physical education and sport" *Sports Bulletin Dniiper*. no. 3-4 pp. 22-23.
12. Ovcharuk, O. V. (2004), "Development competency approach: strategic objectives of the international community", *Competence approach in modern education*. Kyiv, Ukraine. pp. 7-24.

УДК 796.325

Вознюк В.Л., Зазуляк І.Б.
Рівненський державний гуманітарний університет,
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

ВПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ВПРАВ З ОБТЯЖЕННЯМИ У ТРЕНУВАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЮНИХ ГРАВЦІВ В ПЛЯЖНИЙ ВОЛЕЙБОЛ

У даній статті розглянуто процес підготовки гравців пляжного волейболу в сучасних умовах, досліджено вплив різних засобів тренування на технічні та фізичні можливості волейболістів. Метою дослідження було підібрати ефективні засоби підготовки, які сприяють підвищенню ефективності змагальної діяльності юних спортсменів з пляжного волейболу. Авторами була розроблена перспективна методика тренування: комплекс вправ з обтяженнями за коловою системою, яка показала високу ефективність на практиці. Це підтвердилося в достовірних змінах технічних показників, які характеризують техніку ігрових прийомів, що відбулись внаслідок упровадження у навчально-тренувальний процес пляжних волейболістів спеціальних засобів з обтяженнями.

Ключові слова: пляжний волейбол, тренування, спортсмени, засоби підготовки, методика.

Вознюк В.Л., Зазуляк І.Б. Внедрение специальных упражнений с отягощениями в тренировочный процесс юных игроков в пляжный волейбол. В данной статье рассмотрен процесс подготовки игроков пляжного волейбола в современных условиях, исследовано влияние различных средств тренировки на технические и физические возможности волейболистов. Целью исследования было подобрать эффективные средства подготовки, которые способствуют повышению эффективности соревновательной деятельности юных спортсменов по пляжному волейболу. Авторами была разработана перспективная методика тренировки: комплекс упражнений с отягощениями по круговой системе, которая показала высокую эффективность на практике. Это подтвердилось в достоверных изменениях технических показателей, характеризующих технику игровых приемов, которые явились следствием внедрения в учебно-тренировочный процесс пляжных волейболистов специальных средств с отягощениями.

Ключевые слова: пляжный волейбол, тренировка, спортсмены, средства подготовки, методика.

Voznyuk V., Zazuljak I. Implementation of special tools with weights in the training process of beach volleyballs' young players. Preparation of volleyball players at the present stage - a difficult and long training process. Science thoroughly studies: the development of motor skills, basic methods of physical training, special endurance, physical fitness and patterns of physical qualities, but there is lack of specific methodological recommendations on improving technology for volleyball, dropped, its analysis and evaluation at various stages of preparation. In this context, the question of a more detailed study of the preparation process, the use of special tools and methods with age-athletes. This will make it possible to achieve high athletic performance. The aim of our study is to justify the means training that enhance the efficiency of competitive activity of young athletes in beach volleyball. To disclose the subject used the following methods: analysis of scientific and methodological literature, teacher observations, methods of tests, methods of mathematical statistics. Having analyzed the methodological literature, we developed a group of tools aimed at the development of special physical qualities of volleyball that we believe will improve the technical readiness and positive impact on competitive activities. In addition, they have been offered a promising technique training: an exercise with weights on a circular system (throwing medicine ball with both hands on the chest, because of the head with one hand, transfer printed on top of a ball, transfer partner over the net and without; outleap on the block with a burden on his feet, outleap to block the transfer of medicine ball partner, etc.), which showed high efficiency in practice. This is reflected in significant changes of technical parameters that characterize the technology and gaming devices to be due to the introduction in the training process of beach volleyball players special means of weights.

Key words: beach volleyball, training, athletes, training facilities, methodology.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Необхідність нашого дослідження пояснюється насамперед стрімким розвитком пляжного волейболу у багатьох країнах різних континентів, розширенням програми європейських і світових чемпіонатів, неухильним збільшенням призового фонду турнірів, загостренням спортивної конкуренції на міжнародній арені, що сприяє підвищенню рівня майстерності гравців і росту видовищності та популярності гри [1,5]. На даний час тренери, спортсмени, фахівці в галузі пляжного волейболу відчувають значний дефіцит у науково-теоретичному та науково-методичному забезпеченні процесу підготовки спортсменів високого класу. Це пов'язано, в